
ADVIES

Strategie voor bestuivende en hulpinsecten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

---

Aanvrager	Minister Alain Maron
Aanvraag ontvangen op	30-06-22
Advies aangenomen door de Raad voor het Leefmilieu op	30-08-22

Vooraf

Op 30/06/2022 werd bij de Raad voor het Leefmilieu een adviesaanvraag aanhangig gemaakt met betrekking tot de strategie voor bestuivende en hulpinsecten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Deze strategie vormt een roadmap en een indicatief kader voor de maatregelen die belangrijk worden geacht met betrekking tot de ambities van verschillende oriëntatiedocumenten die op nationaal en internationaal vlak werden aangenomen.

De strategie is een initiatief van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering – met goedkeuring van de belangrijkste verenigingen van natuuronderzoekers, wetenschappers en bijentelers die op het gewestelijk grondgebied actief zijn – en is niet het gevolg van enige wettelijke, reglementaire of administratieve verplichting.

Deze vormt bovendien geen dwingend kader en is geen actieplan in de zin van de « natuurordonnantie ». De strategie zal evenwel aanleiding kunnen geven tot de aanneming van actieplannen voor de soorten van gewestelijk belang die tijdens de uitvoering ervan worden opgesteld.

Deze strategie streeft de volgende doelstellingen na:

- Het vergroten van de omvang, kwaliteit, diversiteit en verbondenheid van beschikbare habitats (foerageergebieden en nestplaatsen) en voedselbronnen om gezonde gemeenschappen van bestuivende en hulpinsecten te ondersteunen;
- De oorzaken van de achteruitgang van bestuivende en hulpinsectensoorten tegen te gaan en hun uitsterven te voorkomen;
- Het vergroten van de weerstand van alle bestuivende en hulpinsecten tegenover klimaatverandering en extreme weersomstandigheden;
- Het bewustmaken van de verschillende (publieke en private) actoren en het opleiden van de essentiële sectoren voor het oplossen van het probleem;
- Het verbeteren van de samenwerking tussen alle stakeholders, in het bijzonder tussen de verschillende betrokkenen overheden;
- Het verbeteren van de onderzoekbasis om doeltreffende beleidsmaatregelen en acties te onderbouwen en het effect ervan te monitoren;
- Het behoud of herstel van natuurlijke evenwichten en de regulering van de praktijken van introductie in het wild.

Advies

1. Algemene beschouwingen

De Raad feliciteert de Regering voor haar engagement voor het behoud van de bestuivende en hulpinsecten. Deze insecten, die onontbeerlijk zijn voor de vermenigvuldiging van de plantensoorten, dragen bij tot het behoud van de biodiversiteit.

De Raad herinnert er evenwel aan dat de insecten aan een verontrustend ritme verdwijnen. De jaarlijkse vermindering wordt op 1 tot 2%¹ geraamd. **De Raad** wijst dan ook op het dringend karakter van de situatie en op het belang om deze strategie zo snel mogelijk uit te voeren.

Om de opmerkingen, die in dit advies worden geformuleerd, verder uit te werken, verwijst **de Raad** de Regering naar het advies dat over deze tekst is opgesteld door de Brusselse Hoge Raad voor Natuurbehoud.

Honingbijen en wilde bijen

De Raad vestigt de aandacht op het feit dat hij de bescherming van de bijenpopulatie steunt, of het nu gaat om honingbijen of om bijen die in het wild leven. Het lijkt evenwel essentieel dat wordt toegezien op een goede verhouding tussen beide soorten, met het oog op een juist milieu-evenwicht en om te vermijden dat een soort te invasief wordt.

De Raad stelt daarom voor dat de burgers vanaf de eerste installatie van hun bijenkasten aangifte zouden doen, en niet vanaf de derde installatie. Er bestaat namelijk het gevaar dat burgers in eenzelfde wijk een of twee bijenkorven opstellen, wat het totale aantal korven in eenzelfde zone aanzienlijk zou verhogen, zonder dat hiervan aangifte is gedaan.

De Raad stelt eveneens voor dat bijzondere broedplaatsen voor wilde bijensoorten zouden worden beschermd.

Greenwashing

Zo steunt **de Raad** niet de initiatieven inzake *greenwashing* die te veel plaats laat aan de honingbij (gerangschikt als invasieve soort²). Hij is eerder voorstander van een diversiteit aan bestuivers en wenst dat het vaak te « symbolisch » aspect van de bij terzijde wordt gelaten om meer plaats voor te behouden aan andere insecten waarvan de rol vanuit milieuoogpunt net zo belangrijk is.

Bijkomende vragen

De Raad vraagt bovendien om net als de Hoge Raad voor Natuurbehoud te worden geraadpleegd over de nieuwe voorstellen van acties in het kader van de bescherming van de bestuivers en hulpinsecten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Hij zou tevens willen beschikken over de gegevens betreffende

---

¹<https://www.pnas.org/doi/10.1073/pnas.2023989118>

²<https://wikis.ec.europa.eu/download/attachments/14751048/Invasive%20Alien%20Species%20Guidance%20-%20EN.pdf?version=1&modificationDate=1590681897481&api=v2>

de budgetten, de middelen en de menselijke hulpbronnen die momenteel en in de toekomst aan deze strategie worden besteed.

1.1 Opnieuw een plaats geven aan de natuur

De Raad is voorstander van een strategie die opnieuw een plaats geeft aan de natuur in de groene ruimten. Hij stelt voor om zich hiervoor te laten leiden door andere steden zoals Gent, waar een gedeelte van de parken onaangeroerd blijft en niet voor het publiek toegankelijk is.

1.2 Benchmarking

De Raad stelt voor om een *benchmarking* te wijden aan andere Europese steden.

Zo heeft de ecologische vereniging ByBi in Oslo, in Noorwegen, in de stad biologische corridors (of snelwegen voor bijen) ontwikkeld. Teneinde de insecten in de mogelijkheid te stellen om zich aan het stedelijk milieu aan te passen, werden opeenvolgende groendaken met drachtplanten aangelegd om de verschillende stadsparken met elkaar te verbinden. Deze snelwegen voor bijen werken dankzij een vrijwillige deelname van particulieren, ondernemingen en gouvernementele organisaties. Er werd (trouwens) een internetsite « *gecreëerd om iedereen toe te laten om met elkaar informatie te delen over de manier waarop zij tot het project willen bijdragen. Zo delen zij bijvoorbeeld de plaatsen waar zij bloemen planten. De website toont de routes die de bijen volgen om Oslo te doorkruisen* »³.

De metropool Lyon wil met name vanaf 1 januari 2023 het doven van alle lichtreclame opleggen tussen middernacht en zes uur 's morgens en lichtreclame op daken verbieden⁴. Een studie gepubliceerd in 2019 in het tijdschrift *Biological Conservation*⁵ beweert dat lichtverontreiniging het leven van de insecten sterk verstoort. De onderzoekers hebben trouwens in hun verslag aangegeven dat « *kunstmatige verlichting 's nachts – gekoppeld aan het verdwijnen van de habitat, de chemische verontreiniging, de invasieve soorten en de klimaatverandering – de motor voor de achteruitgang van populaties vormt* »⁶.

De Raad stelt daarom voor dat een grondig denkproces zou worden gewijd aan de verschillende mechanismen die door andere steden worden gehanteerd, en dat de toepassing van deze oplossingen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zou worden onderzocht.

1.3 Voorgestelde acties

De Raad staat positief tegenover de acties die worden voorgesteld in het document dat ter advies is voorgelegd, maar stelt zich vragen bij de uitvoerbaarheid van deze acties. Hij wijst er bovendien op dat de reikwijdte van de strategie beperkt lijkt te zijn.

De Raad stelt bijgevolg voor om prioritaire acties te bepalen (bescherming van bodems, studies volgens het type van bodembezetting, enz.) en om het beheer van deze projecten reeds met behulp van een methode inzake projectbeheer voor te bereiden. Hij betreurt bovendien dat er geen enkel budget wordt voorgesteld voor de verwezenlijking van de voorgestelde acties.

---

³<https://www.tigoo-miel.com/des-autoroutes-a-abeilles-a-oslo>

⁴<https://www.rue89lyon.fr/2022/06/23/encadrement-reglement-publicite-metropole-lyon/>

⁵<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0006320719307797?via%3Dihub>

⁶<https://www.geo.fr/environnement/la-pollution-lumineuse-jouerait-un-role-crucial-dans-le-declin-des-insectes-198791>

De Raad is van mening dat de enige doelstelling - tegen 2025 - van een verbetering van de kennis van weinig ambitie getuigt, terwijl het vraagstuk zich perfect leent tot de uitwerking van participatieve wetenschappelijke operaties. Zo zou het in het kader van de verbetering van de schoolcursussen relevant kunnen zijn om een luik “bestuivers” te voorzien.

1.4 Communicatie

De Raad meent dat de communicatie rond het behoud van de bestuivers in de stad een goede gelegenheid vormt om de Brusselse bevolking te sensibiliseren voor de ecosystemische baten van de insecten en voor de complexiteit van de natuur.

De Raad stelt voor om bijvoorbeeld evenementen te organiseren voor de sensibilisering van het grote publiek, tijdens dewelke verschillende steden hun initiatieven ten gunste van de bestuivers zouden voorstellen. De datum van 20 mei (ongeveer), de Wereldbijendag, zou een gelegenheid kunnen zijn voor de organisatie van dit soort van evenement.

1.5 Intraregionaal en interregionaal overleg

De Raad onderstreept het belang van een goed intraregionaal en interregionaal overleg voor de uitvoering van deze strategie. Immers, insecten kennen geen grenzen en moeten overal op dezelfde manier worden beschermd, ongeacht hun foerageerplaatsen.

1.6 Wisselwerking met de gewestelijke plannen en programma's

De Raad verwelkomt deze « wisselwerking » maar wijst erop dat deze in elke richting moet werken. De andere gewestelijke plannen en programma's moeten bij de toepassing van de strategie voor de bestuivende en hulpinsecten met de doelstellingen rekening houden die door deze laatste worden nagestreefd. Ook is het zo dat de acties, die in het kader van de strategie worden gevoerd, terzelfder tijd als de andere relevante gewestelijke plannen en programma's (Natuurplan, Programma ter beperking van het gebruik van pesticiden, enz.) moeten kunnen worden geëvalueerd.

1.7 Impact van stralingen

De Raad stelt voor om het denkproces betreffende de impact van stralingen op de biodiversiteit in het kader van deze strategie te verdiepen, meer bepaald voor de bestuivers en hulpinsecten. Hij wenst dat met deze mogelijke impact rekening wordt gehouden bij de uitvoering van de voorziene acties⁷.

2. Beschouwingen per pijler

Pijler 1 – Weten en begrijpen

De Raad stelt voor dat Leefmilieu Brussel met Innoviris overeenkomt om de budgetten voor de bestuivers in het kader van de volgende projectoproepen te verhogen.

De Raad stelt eveneens voor dat bepaalde vormen van bodembezettingen worden onderzocht en opgevolgd om de wijken van de stad met het minste groen te bepalen waar de minste bestuivers worden geteld.

---

⁷<https://www.cari.be/medias/abcie-articles/fp-stressuurs-197.pdf>

Pijler 2 – Beschermen en handelen

De Raad stelt voor om een deelname van de strategie aan de herziening van het GBP voor te bereiden in het kader van haar Pijler 2. Deze herziening zal met name concrete maatregelen moeten aanreiken om de biodiversiteit te bevorderen en de bestuivers te beschermen. **De Raad** herinnert eraan dat een goede coherentie van de verschillende plannen met betrekking tot de bestuivers (Good Food, Good Soil, het Natuurplan, het Plan ter beperking van pesticiden, enz.) essentieel is.

Aandachtspunt 9 - Versterking van de kwaliteit en kwantiteit van de groene infrastructuur

De Raad is de mening toegedaan dat Aandachtspunt 9 op de lijst van de prioritaire acties zou moeten staan (zie punt 1.3 hierboven). Hij stelt eveneens voor om een samenwerking met Infrabel te voorzien voor de inrichting en het beheer van de spoorwegbeddingen ten behoeve van de bestuivers.

Aandachtspunt 10 - Versterking van natuurlijke bestuiving en biologische bestrijding in de landbouw

De Raad stelt voor om de reeds geslaagde en lopende operaties te vermelden, zoals de Zavelenberg in Berchem, de Vogelzangbeek in Anderlecht of de Kauwberg in Ukkel, teneinde aan te tonen wat kan worden verwezenlijkt.

Pijler 3 – Communiceren en opleiden

De Raad steunt de voorstellen, die in pijler 3 worden geformuleerd, volkomen. Hij vraagt om deze strategie op alle sensibiliseringsoperaties toe te passen, zoals « Vooruit met de wijk », « Ré-création », enz.

*

*   *